

CSONGRÁD MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

Ügyiratszám:

Ügyintéző:

Tel.:

Tárgy: Szeged, Dóm tér, helyrajzi
szám alatti Fogadalmi templom
átalakítása és felújítása ügyében
szakhatósági állásfoglalás

Hiv. ikt. sz.:

Hiv. ügyintéző:

Műemléki törzsszám:

KÖH azonosítószáma:

POLGÁRTISZTEMI HIVATAL	
Közvetlen	
Kézelt	2012 NOV. 28
A. Székely	Munkatárs
	Előirat: (JZ)

Szakhatósági állásfoglalás

A Szeged, Dóm tér, helyrajzi szám alatti ingatlanon álló *Fogadalmi templom* átalakítása és felújítása (építtető: DÓM fejlesztő- és Turisztikai Szolgáltató Szervezet, címe: Szeged, 6720,), a kérelemhez mellékelte a építésiroda (felelős tervező: építészmérnök / /, okl. építészmérnök / /) és okl. építészmérnök () által 2012 októberében munkaszámon készített tervdokumentáció felülvizsgálása alapján az építési engedély kiadásához feltételként előírt **kulturális örökségvédelmi szakhatósági hozzájárulást az alábbi kikötésekkel megadjuk:**

- Az épület átalakítására és bővítésére készített építés-kivitelezési és belsőépítészeti tervdokumentációt egy példányban be kell nyújtani irodánkhoz. Az építés-kivitelezési munkálatokat kizárólag a kiviteli tervek szakhatóságom által történő jóváhagyását követően szabad megkezdeni. Az építés-kivitelezési terveket kidolgozásuk során javasolt hivatalunkkal egyeztetni.
- Az építés-kivitelezési tervdokumentációnak továbbá tartalmaznia kell:
 - építéstörténeti dokumentációt, mely dolgozza fel a *Fogadalmi templom* és *Dömötör-torony* írott és képi forrásait,
 - művészettörténész által készített részletes, helyiségszintű műemléki értékleltárt, mely dolgozza fel a Fogadalmi templom teljes épületét, a Dömötör-torony valamennyi szintjét és szerkezetét,
 - burkolat-kiosztási terveket,
 - új berendezési tárgyak részletes műhelyrajzait.
 - táblák, feliratok terveit.
- A burkolatok kiosztását, anyagát, a homlokzati vakolt felületek színét, a világítótestek és egyéb jellemző belsőépítészeti elemek anyagát, színét, típusát hivatalunkkal egyeztetni szükséges a vonatkozó kivitelezési munkálatok megkezdése előtt és csak a hivatalom által jóváhagyott tárgyak, szerkezetek építhetők be.
- Az elkészített értékleltár és építéstörténeti dokumentációt kettő példányban kell benyújtani Hivatalomhoz, melynek egy példányát a Belügyminisztérium – Területrendezési, Építésügyi és Örökségvédelmi Helyettes Államtitkárság – Örökségvédelmi Főosztályhoz továbbítunk.
- A kutatások eredményei alapján kerülhet eldöntésre, hogy az altemplomi pillérek és boltozatok vakolása indokolt-e.

- Az akadálymentes közlekedés célját szolgáló felvonót a tervezett helyett a délkeleti lépcsőház helyén kell megvalósítani a szükséges nyílásszélesítésekkel.
- A kibontott, eltávolított berendezési tárgyakat (bútorok, pl padok, gyóntatószék) biztonságos tárolásáról, méltó elhelyezéséről az Egyházmegye területén belül gondoskodni kell.
- A régészeti örökség védelme érdekében a földmunkák csak régészeti megfigyelés biztosítása mellett végezhetőek, mind a kivitelezés, mind a földdel határos bontások során. Továbbá amennyiben az alapozás cölöpalapokkal fog megtörténni, akkor azokat óvatos kézi földmunkával kell feltárni.
- A beruházó és/vagy a kivitelező vegye fel a kapcsolatot a múzeummal, állapodjon meg a régészeti tevékenység elvégzéséről. Az engedélyes tartozik a munkák megkezdése előtt 30 nappal, írásban dokumentálható módon (fax, levél) értesíteni a területileg illetékes megyei múzeumi szervezet régészeti osztályát (Móra Ferenc Múzeum, 6720 Szeged, Roosevelttér 1-3. T: 06-62/549-040), hogy a munkálatokat figyelemmel kíséressék.
- Az engedélyes tartozik továbbá a munkakezdés és a műszaki átadás-átvételi eljárás időpontjáról a kulturális örökségvédelmi hatóságot tájékoztatni. *A műszaki átadás-átvételi eljárás során a szakhatósági hozzájárulást csak a régészeti felügyeletről szóló jelentés benyújtása után áll módunkban megadni.*

Tájékoztatom arról, hogy örökségvédelmi hatósági engedély alapján végezhető mindazon munka, mely jelen eljárás tárgyát képező építési engedélyezési tervdokumentációban nem a jogszabályban előírt részletezettséggel készült és *a kulturális örökségvédelmi hatóságok kijelöléséről és eljárásaikra vonatkozó általános szabályokról* szóló 266/2012. (IX. 18.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet) 7.§-ában felsorolt, különös tekintettel a belső és külső restaurálási munkálatokra, művészeti alkotások és berendezések elhelyezése (pl. faoltár, padok, gyóntatófülkék), környezetredezésre stb.

Állásfoglalásunk ellen jogorvoslattal az engedélyező hatóság által az ügy érdemében hozott elsőfokú határozat ellen benyújtott fellebbezéssel lehet élni.

Indokolás

Szeged Megyei Jogú Város Címzetes Főjegyzője 2012. november 12-én kelt, 2012. november 13-án érkezett, hivatkozott számú megkeresésére és a megkereséséhez csatolt tervdokumentáció örökségvédelmi szempontból történő felülvizsgálata alapján megállapítottam, hogy a tervezett építési munka – a rendelkező részben foglalt kikötések teljesítése esetén – a hatályos kulturális örökségvédelmi előírásokat nem sérti.

Az engedélyezési eljárással érintett *Fogadalmi templom* 2652 törzsszámon, 12498 azonosítószámon egyedileg védett műemlék.

A tervezett átalakítást és felújítást a Belügyminisztérium Területrendezési, Építésügyi és Örökségvédelmi Helyettes Államtitkárság – Örökségvédelmi Főosztály – Műemlékvédelmi Osztály által működtetett Műemléki Tanácsadó Testület (továbbiakban: MTT) 2012. november 13-i ülésén az alábbiak szerint véleményezte:

„A Testület örömeinek ad hangot, hogy ilyen jelentős fejlesztést tárgyalhatott, a fejlesztési szándékot pozitív módon értékeli.

(...)

A benyújtott tervek sokrétűek és magas építészeti színvonalúak az építészeti műszaki leírás hiányosságai ellenére is.

Az altemplom utólagos falainak tervezett kibontása megfelel a műemlékvédelmi elveknek. A Testület tagjai közt megfogalmazódott javaslat az altemplom bizonyos helyiségeinek funkcionális cseréjére (a kápolna urnatemetőhöz való közelebb helyezésére), de az altemplomban tervezett beavatkozások alapvetően támogathatók. Itt is és a projekt más területein is elmondható, hogy a jelenleginél alaposabb előkészítés szükséges. Ilyen előkészítés a művészettörténészek bevonásával készítendő építéstörténeti dokumentáció, mely dolgozza fel a Fogadalmi templom és Dömötör-torony írott és képi forrásait. Erre alapozva készüljön mindkét épületről műemléki értékleltár. Az altemplomban kutatás által tisztázandó kérdés a vakolt, illetve nem vakolt felületek problémája, melynek megoldásához a Testület javasolja a szükséges vizsgálatok eredményeinek figyelembe vételét.

Az 1960-as években létesült lépcső-előépítmény megtartását a Testület átgondolni javasolja. Ez a '60-as évekbeli építmény a Dömötör-tornyot is rossz helyen vágja el, ezért a tér egységes kialakításával szükséges építészeti egységet készíteni a kérdést. A Testület a tervben javasoltnál szerencsésebbnek tartaná, ha az altemplom szintjének déli gyalogos megközelítése nem olyan helyről történne, ahol a közlekedés a színpad működése idején lehetetlenné válik. A Dömötör-toronymnál falkutatás tisztázhatja az eredeti földszinti bejárat helyzetét. E kutatás nélkül a torony földszintjének fejlesztése nem tervezhető.

A templomtér átalakításával kapcsolatban a Testület véleménye egyöntetűen az, hogy a jelenlegi kialakítás képi a műemléki védelem alapját azáltal, hogy egy jelentős építészeti minőséget képviselő, egységesen megmaradt enteriőrrel van szó, amelybe az utólagosan elhelyezett tárgyak is jól illeszkednek, ezért ennek megmaradása nemzeti érdek. A Testület tagjai a cibórium áthelyezését műemlékvédelmi szempontból nem tartják elfogadhatónak. Ezért a Testület átgondolásra javasolja a tervet, annak érdekében, hogy világos legyen, milyen

más megoldások kínálkoznak a felvetett problémák elkerülésére. A Testület aggodalmát fejezi ki a templom belső egységéhez szorosan kapcsolódó építészeti berendezés kezelésével kapcsolatban, javasolja ezek funkciójának tartását.

A Fogadalmi templom nyugati tornyának turisztikai célú hasznosítása jelenleg is megoldott, de valós igény esetén a felvonó elhelyezését – a tervezők által az ülésen felvetett módon – esetleg a délkeleti lépcső helyén javasolja a Testület megvalósítani. Ennek eredményeként a műemléki értéket képviselő toronyalj kápolnák is jelenlegi kialakításukban és funkciójukban őrződnek meg.

A közterületek teljes körű rekonstrukciójának fontosságára is felhívja a Testület a figyelmet.

A Testület örömmel fogadja a kihelyezett műemléki tanácsadó testületi üléssel kapcsolatos tervezői felvetést.”

A kulturális örökségvédelmi hatóságok kijelöléséről és eljárásaikra vonatkozó általános szabályokról szóló 266/2012. (IX. 18.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet) 12.§ kimondja, hogy amennyiben a fővárosi és megyei kormányhivatal a (2) és a (4) bekezdés szerinti véleménytől eltérő döntést hoz, az indokolásban köteles kifejteni az eltérés okát.

Döntésem az alábbiak vonatkozásában tér el az MTT véleménytől: a cibórium áthelyezése és az altemplom meglévő előlépcső helyén tervezett megközelítésének módja.

A DLA, PhD és PhD okl. építészmérnökök által 2012. október hónapban készített előzetes műemléki szakvélemény a cibóriummal kapcsolatosan az alábbi megállapításokat tartalmazza:

„Schuleknél nem jelenik meg az apszisban elhelyezett cibórium. [...] Kétségtelenül megállapítható, hogy térbeli elhelyezése bizonytalan: a hasonló oltár feletti baldachin-építmények a 11. sz.-ig rendre a szentély előterében és nem azon belül kapnak helyet; ezt követően, mikor a késő-középkortól bevonul a retabulum-oltár a szentélybe, akkor már ritkák

a cibóriumok. [...] Magyarán a magam részéről úgy ítélem meg, hogy a talán túlhajtott historizálás és erőltetett középkorias formák pontatlan diszpozíciójú alkalmazása nyilvánul meg Foerk döntésében. Ha jó helyen alkalmazta volna Foerk az elemet, akkor valahol a szentély kórusában (az apszis előtt vagy jelenlegi főoltár felett) helyezhette volna el, de ekkor még az apszismozaik feltárulását is veszélyeztette volna, és a háttal-miséző oltár is indokolatlanul előre került volna. Ha elmozdul a cibórium a templomban, akkor fel kell tenni azt a kérdést, hol lehet értelmes kontextusba helyezni. Egyértelmű, hogy oltár fölött a helye, és a szokásostól eltérő helyzetét valami többlet feladat indokolhatja.”

Az 1961-1962-ben épített teraszos előlépcsővel (alagsorában színházi kiszolgáló építmény, lapostetőjén színpad és előtér) kapcsolatosan megállapítottam, hogy az feltételezhetően építési engedély alapján épült, azaz az építményre jóhiszeműen szerzett és gyakorolt joga van annak tulajdonosának. Így annak részleges vagy teljes elbontása kizárólag örökségvédelmi többletköltség terhe mellett rendelhető el. Tekintettel arra, hogy örökségvédelmi szempontból maga az előlépcső befoglaló méretei, elhelyezkedése és tömege a kifogásolható, mely adottságként tekintendő, az altemplom külső megközelítését biztosító lejárati lépcsők (melyek az előlépcső és pódium megjelenését döntően nem befolyásolják) kialakítása elsősorban építészeti, építéshatósági kérdés, mintsem örökségvédelmi.

A műemléken megvalósuló tevékenységre irányuló, más hatóságok előtt indult eljárásokban a Hivatal és a szakigazgatási szerv szakhatósági feladatkörébe tartozó szakkérdéseket a Rendelet 1. sz. mellékletének B. IV. fejezete tartalmazza.

A hivatalomhoz eljuttatott tervdokumentáció fenti szakkérdéseknek – állásfoglalásunkban rögzített kikötések teljesítése esetén – megfelel.

Építés-kivitelezési tervdokumentáció készítését *az építőipari kivitelezési tevékenységről* szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 22.§ és 1. számú melléklete írja elő. Egyes részlettervek készítését fent hivatkozott paragrafus (1) bekezdése alapján írtunk elő.

A rendelkező részbe foglalt kikötéseket és javaslatokat fentiekben túlmenően *a kulturális örökség védelméről* szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) 41. § (2), valamint 43.§ (1) bekezdésében foglaltak alapján tettem. A hivatkozott jogszabályhelyek kimondják: „*A műemlékeket épségben, jellegük megváltoztatása nélkül kell fenntartani. A fenntartási, jó karban tartási kötelezettség a műemlékek esetében a rendeltetésszerű használathoz szükséges műszaki állapot fenntartásán túlmenően kiterjed az azok sajátos értékeit képező építészeti, képző- és iparművészeti, valamint kertépítészeti alkotórészeire és tartozékaira, felszerelési tárgyaira.*”

„*A műemlékeket a műemléki értékükhöz, jellegükhöz, történelmi jelentőségükhöz méltóan, a védett értékek veszélyeztetését kizáró módon kell használni, illetve hasznosítani.*”

A tárgyi létesítmény által érintett területen Hivatalunk régészeti lelőhelyet (Szeged 191. lelőhely, KÖH azonosítószám: 60922) tart nyilván.

A Kötv. 19. § (1) bekezdése értelmében a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal – beleértve az ásványi vagyon kitermelést is – (a továbbiakban: fejlesztések, beruházások) a régészeti lelőhelyeket – az e törvényben meghatározottak kivételével – el kell kerülni. A Kötv. 22. § (1) bekezdése értelmében, ha a régészeti lelőhely elkerülése a fejlesztések, beruházások költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a fejlesztés, beruházás másutt nem valósítható meg, a veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární. Továbbá a *régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálójára anyagi*

elismerésének részletes szabályairól szóló 5/2010. (VIII. 18.) NEFMI rendelet (továbbiakban: Rendelet) 15. § (1) bekezdése alapján a Kötv. 22. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a hatóság régészeti megfigyelést írhat elő, ha az érintett terület régészeti érintettségének mértéke egyéb módon nem tisztázható és a régészeti jelenségek előfordulása (gyakorisága) a lelőhelyre vonatkozóan elvégzett előzetes vizsgálatok alapján olyan alacsony, hogy a teljes körű megelőző feltárás nem indokolt.

A Kötv. 19. § (2) bekezdése értelmében, a régészeti örökség elemei a régészeti érdekű területekről vagy a régészeti lelőhelyről csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.

A régészeti megfigyelés elvégzésére, a munkálatok megkezdése előtt, a beruházó a Rendelet 15.§ (3) bekezdése szerint írásbeli szerződést köt.

Szakhatósági állásfoglalásomat Rendelet 7 § (1) bekezdés, valamint a Kötv. 63.§ (2) bekezdésében meghatározott szakhatósági hatáskörömben, *az építésügyi hatósági eljárásokról és az építésügyi hatósági ellenőrzésről* szóló 193/2009. (IX.15.) Kormányrendelet 5. sz. melléklet 16. pontja alapján eljárva adtam ki, mely *a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól* szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 44-45. §-ain alapul.

A Ket. 44. § (9) bekezdés alapján a szakhatóság előzetes szakhatósági hozzájárulása, állásfoglalása és végzése ellen önálló jogorvoslatnak nincs helye, az a határozat, illetve az eljárást megszüntető végzés elleni jogorvoslat keretében támadható meg.

A Rendelet 9. § (2) bekezdése alapján a megyei kormányhivatal szakhatósági eljárásában az ügyintézési határidő harminc nap. Az ügyintézési határidőbe nem számít be a hiánypótlásra, illetve a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő. Az ügyintézési határidő letelte: 2012. december 14.
Fentiek alapján a Ket. illeték visszafizetésre vonatkozó 33/A §.-ban foglaltak alkalmazásának nincs helye.

Szeged, 2012. november 23.

B. Nagy László
Kormány megbízott

Erről értesül:

1. Szeged Megyei Jogú Város Címzetes Főjegyzője (SZMJV Polg. Hivatal, Építési Iroda)
Szeged, 6745, Széchenyi tér 11. *(tért.) + 1 pld. tervdok.*
2. Nyilvántartás
3. Irattár